

Лук'яненко Л. О., курсант 3-го курсу
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук
Марков М. М.

ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Низька ефективність державного управління в Україні, зокрема у сфері забезпечення національної безпеки, значною мірою зумовлена незавершеністю структурних суспільно-політичних і соціально-економічних реформ, потреба в проведенні яких назріла давно. Унаслідок цього, як вважає більшість фахівців, накопичений потенціал загроз національній безпеці досяг рівня, за якого без розробки і впровадження цілеспрямованої системної державної політики захисту національних інтересів на порядку денному може постати питання про існування України як цілісної і суверенної держави. Забезпечення національної безпеки є одним із найважливіших завдань держави, на вирішення якого спрямована діяльність значної низки її державних інституцій.

Сьогодні для України як держави, що зазнала російської збройної агресії, створення й наявність ефективної системи оборони, сучасних і ефективних збройних сил стає основою забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності й державного суверенітету, збереження державності українського народу. Це потребує подальшого дослідження питань забезпечення оборони держави, місця оборони в загальній системі забезпечення національної безпеки.

Внутрішні загрози національній безпеці. Попри погіршення міжнародної ситуації, багато експертів вважають, що нині для України та національної безпеки найбільш актуальними є ризики й загрози внутрішні, а саме:

– нездатність еліти сформувати і реалізувати узгоджену стратегію розвитку країни. Незрілість політичної еліти, її роз'єднаність;

– зрощення влади і бізнесу, високий рівень корупції. Готовність еліт заради певного роду преференцій іти на поступки зовнішнім гравцям на шкоду національним інтересам;

– слабкість і неефективність інститутів державної влади, нездатність керівництва країни забезпечити їх ефективну роботу на всіх рівнях;

– внутрішня політична нестабільність;

– суттєві регіональні відмінності в політико-ідеологічних і зовнішньополітичних орієнтаціях населення, що створює передумови для розколу суспільства і дезінтеграційних процесів;

– висока енергоємність економіки. Критична залежність української економіки від імпорту енергоресурсів;

– криза української економіки (як наслідок світової економічної кризи), загроза втрати частини економічного суверенітету;

– зниження рівня доходів населення і зростання соціального невдоволення як наслідок поглиблення економічної кризи;

– загроза встановлення авторитарного режиму;

– екологічні ризики.

Середні експертні оцінки свідчать, що серед внутрішніх загроз, найбільшу (саме – «високу») ступінь загрози для національної безпеки створюють відсутність консолідації українського суспільства та його еліти, а також низька ефективність державного управління.

Характеристика зовнішніх загроз. Серед зовнішніх викликів, що загрожують національній безпеці України, можна виокремити такі:

– світова економічна криза та її безпосередні втрати:

– скорочення обсягів експорту;

– ключового джерела бюджетних надходжень;

– загроза втрати ринків збуту для традиційного українського експорту (метал, продукція хімічної промисловості, аграрна продукція);

– загроза втрати статусу країни;

– транзитера енергоресурсів;

– загроза втрати частини економічного суверенітету внаслідок переходу стратегічних активів під контроль іноземного капіталу;

- зростання політичної нестабільності в світі внаслідок поглиблення економічної кризи;

- загроза перетворення України в інструмент (розмінну монету) суперництва США і Росії за вплив у регіоні.

- невизначеність позиції провідних країн ЄС в частині визнання місця і ролі України в міжнародному співтоваристві.

- загроза ізоляції України від світових і регіональних економічних інтеграційних процесів;

- загроза розвалу існуючої міжнародно-правової системи, в т.ч. гарантує територіальну цілісність і суверенітет України;

- зростання напруженості у відносинах між НАТО і Росією;

- прагнення США створити у Європі та Азії осередки нестабільності з метою компенсації глобальної кризи за рахунок євро-азіатських держав;

- активізація заморожених конфліктів – тенденція до суверенізації окремих національних анклавів;

- загроза війни між США та Іраном, ескалація напруженості в Афганістані і Пакистані;

- нелегальна міграція;

- міжнародна злочинність, зростання наркотрафіку через Україну;

- міжнародний тероризм.

Загрози національній безпеці української держави значною мірою зумовлені її власного неадекватною реакцією на нові світові реалії. Внутрішньополітична нестабільність завадила виробленню консолідованої зовнішньополітичної лінії поведінки держави у відносинах з іншими країнами та послабила її можливості у забезпеченні власної безпеки.

Підсумовуючи, варто зазначити, що реагування на сучасні виклики та загрози в умовах змін міжнародного безпечного середовища та загострення внутрішньополітичної ситуації в Україні потребує формування принципово нової системи національної безпеки. Вона має відповідати масштабам існуючих загроз, бути дієво інтегрованою у системи міжнародної й регіональної безпеки як їх невід’ємна складова.